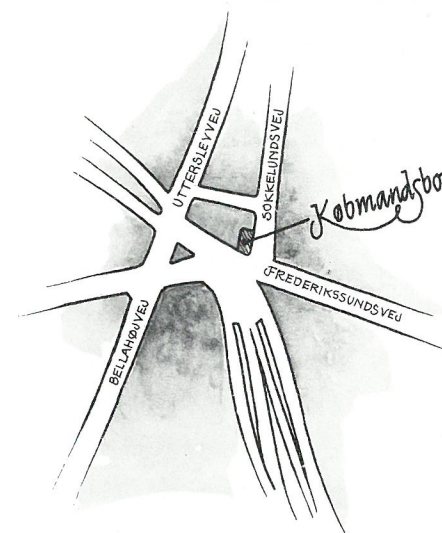

*Huset
med de 30
små hjem*

Udsendt af
Københavns Handelsstands Klubs Understøttelses-Selskab
»KØBMANDSBO«
stiftet 16. december 1852

HUSET MED DE 30 SMÅ HJEM

I dag

På et meget travlt sted i den store by ligger der et hus med tredive små hjem.

Uden for de smårudede vinduer er trafikken voldsom med en bestandig lynparade af biler og busser, motorcykler og knallerter: mennesker, der skal skynde sig til fods og til hjuls. Tempoglade bilister forsvinder lynsnart ind i en tunnel og jager videre ud på en motorvej.

Trafikfyret ved Bellahøjvej sluser nye strømme af vogne frem ad Frederikssundsvej til et nyt trafikfyrt beregnet på den færdsel fra og til Borups Allé, der holder sig over jorden. Set fra vinduerne i huset med de tredive små hjem er alt i bestandig bevægelse, og i alle retninger er der trafik, for dette er en gadestjerne, hvis stråler rækker i alle verdenshjørner: ind mod den travle by, – ud mod den grønne Hareskov, – over mod det

stilfulde Frederiksberg – og såmænd også hen til det lillebitte gadekær i Utterslev, hvor landsbyfornemmelsen endnu kan berige den fantasifulde.

Uden for vinduerne med de grønne planter og de hyggelige gardiner kan verden beskrives i nutidens måleenheder: km/t . . . akseltryk . . . decibel. Men inden for er der stilfærdigt, fortroligt, hjemligt og rart, og larmen fra de tusinder af eksplosionsmotorer fornemmes kun som en fjern susen og et velkomment akkompagnement til en rolig hverdagstilværelse. Man er såvist midt i det hele, og dog kan man nyde en velsignet fred og føle en beroligende tryghed. Man er sin egen. Man kan selv bestemme. Man kan uforstyret rette sine tanker og planer om det væsentlige og leve sit liv i uantastet værdighed.

Man er nabo til et virvar, som man selv har forladt for at nyde et velfortjent otium efter et langt livs flid og pligter.

I et digt af Rudyard Kipling står den linie.

» . . . stå bag slaget og husk, da du tog din tårn . . . «

Det er det, man kan gøre i huset med de tredive hjem: »Købmandsbo«.

»Jamen ville De da ikke hellere bo på landet?« spørger den besøgende, og købmandsboeren ryster på hovedet:

»Tiden ville nok i det lange løb falde mig lang, men her lever jeg i fred og har alligevel alle det 20. århundredes bekvemmeligheder inden for rækkevidde, og alt det meget, der sker lige uden for vinduerne, giver en følelse af at være midt i det hele. Det er inspirerende. Det er spændende!«

Der er højhusene på Bellahøj. Der er det store, åbne areal mellem Bellahøjvej og Borups Allé. Der er supermarked og bank og posthus og alt det andet nødvendige lige i nærheden. Der er nem og hurtig vej til Rådhuspladsen, og ad motorvejen når man bekvemt ud til skoven. Der er buslinier i alle retninger, – og midt i det hele ligger »Købmandsbo«, velbygget og skærmende, velindrettet og fortroligt: tæt ved alting, når man har brug for det, – langt fra, når man vil have fred til at fundere eller læse en bog eller få sig en passiar eller spille lidt kort.

Det er et hus med en vel gennemtænkt idé, og de 30 små hjem

er hædersboliger for folk, der kommer fra det samme miljø, ejer en naturlig trang til selvstændighed og deler opfattelse af adfærdsniveau og omgangsform. Dette er en af de meget væsentlige årsager til »Købmandsbo«s særlige atmosfære og til den tilfredshed, som præger beboerne. Fornylig skrev en af dem i et brev:

»Det er beundringsværdigt, hvad der er udført og stadig udføres for at hjælpe Kolleger, deres Hustruer eller Enker. Jeg taler for nuværende og tidligere Beboere, når jeg siger, at Københavns Handelsstands Klubs Understøttelses-Selskab er enestaaende i sin Struktur. Den Aand og Ledelse, der præger »Købmandsbo«, gør Stedet til noget ganske særligt, og der findes næppe noget tilsvarende. At kunne tilbringe sin Alderdom under saa trygge og gode Forhold er kun faa beskaaret. Det er Hjem i Ordets fulde Betydning for alle Beboerne. Der bliver gjort alt for, at vore Problemer bliver saa faa og små som muligt, og en Sætning, der tit høres i »Købmandsbo« er: *Hvor har vi det godt . . .* «

Man har det godt inden døre og uden døre. I den smukke have langs Sokkelundsvej, hvor gadelarmen også kun høres som en fjern susen, mødes man med glade smil og mange fornøjelige replikker. I tilbygningen, »Pavillonene« hygger man sig under klubformer ved regelmæssige sammenkomster, hvor der spilles kort og passiares. Man kender hinanden, men løber ikke hinanden på dørene. Man bistår hinanden, når bistand er tiltrængt. Man dyrker et fællesskab, som hviler på den individuelle uafhængighed.

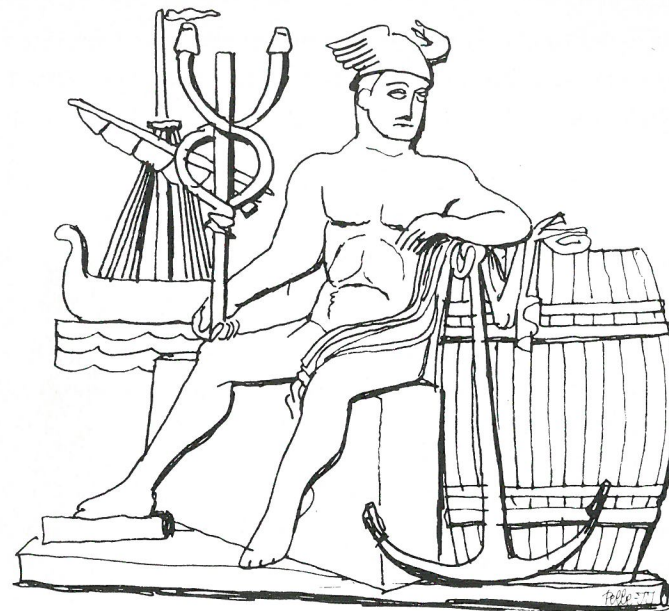
Man er sig selv, men man er ikke alene og ensom.

I huset med de 30 små hjem bor, da dette skrives, 42 ældre mennesker. Det er sagt, at blandt dem findes skæbner, der kunne blive temaer for en romanforfatter. Mange har været ramt af livets storme, men de kan nu tilbringe deres livsaften i tilfredshed, tryghed og harmoni. Tanken bag »Købmandsbo« er og har hele tiden været at værne om menneskers personlige værdighed, og den tanke virkeliggøres bedst af en selvejende fond, som formår at fastholde det menneskesyn, der ikke anfægtes af pragmatisk velfærdspolitik og hastigt skiftende

ismer. Hvor meget godt lovgivningen end har tilsigtet og opnået, er behovet for et individuelt miljø bestandig til stede, og mennesker, som et langt liv igennem har værdsat deres personlige uafhængighed, finder først ro, tryghed og tilfredshed, når deres alderdoms omgivelser giver dem fortsat mulighed for udfoldelse.

»Købmandsbo« lader sine beboere forme deres egen tilværelse og bevare kontakten med venner og slægt. Fællesskabet er et tilbud, ikke en forpligtelse. Faciliteterne – fra elevatorer til bibliotek – supplerer de 2- og 3-værelses lejligheds bekvemmeligheder. »Pavillonen« danner rammen om både familiefester og de fælles arrangementer, og er der problemer, som kræver rådgivning og administrativ bistand, går man trygt til Selskabets afholdte og dygtige inspektør, fru Kaja Rasmussen. »Hun har«, skrev en beboer forleden, »forståelse af Husets Særpræg og Ansvarsfølelse over for Beboerne. Vi kan altid trygt henvende os til hende . . .«

Sådan er da huset med de 30 små hjem præget af glædens skønhed, tryghedens styrke og idéens menneskelighed. Her står man bag slaget og husker, da man tog *sin* tørn, mens det 20. århundrede raser forbi ad gadestjernens mange kørebaner.

I går

Tanken var fælles for mange, men det var en ung mand ved navn Joseph Rée, der formulerede den . . .

Året var 1852. Grundtvig var 69 år gammel og præst ved Vartov. H. C. Andersen udgav et bind Historier. Anders Sandøe Ørsted var medlem af Landstinget, og Prins Christian, som var kommet til Danmark fra Gottorp 21 år i forvejen, blev ved Londontraktaten anerkendt som tronfølger. Oehlenschläger havde været død i to år, Hans Christian Ørsted i ét.

Det var det år, da Napoleon III blev Frankrigs kejser, og tøjmaker Klamer som den første socialist blev opstillet til kommunevalg i København og fik 109 stemmer, mens man oppe ved Ivgit begyndte at bryde kryolit, og en dame ved navn Harriet Beecher Stowe i Amerika skrev en bog med titlen »Onkel Toms Hytte«.

På breve brugte man nu de nymodens frimærker (indført året i forvejen), og hvad den danske hovedstad angik, havde den

knap 150.000 indbyggere inden for sine volde, ontend man uden for befæstningsanlægget begyndte at bygge, hvad der snart skulle blive slumkvarterer: Saxogade og Blaagaards Plads.

Den 27. oktober 1841 havde tre unge kontorister, W. P. Borgen, Emil Smith og Otto Sommer stiftet *Comptoirist-Foreningen*, som nu hed Handels- og Comptoirist-Foreningen, og her var det, at den unge Joseph, som sammen med broderen Bernhardt drev det gamle firma H. L. Rée's Sønner, gjorde sig til talsmand for den tanke, at man skulle stifte et Understøttelses-Selskab.

Det gjorde man så, men Joseph Rée fik ikke lov at opleve det. Sygdom og død blev hans skæbne, men hans arvinger skænkede det nye selskab en pengegave, som blev grundstenen i arbejdet, og hans bror blev indvalgt i den første bestyrelse, hvis formand blev grosserer Haldur R. Grüner.

Man disponerede forsigtigt, men også med nutiden for øje. Understøttelser blev uddelt, men formuen skulle vokse, og det kan næsten forekomme rørende, at den på et kvart århundrede nåede op på hele 20.000 kroner.

Comptoirist blev til Contorist, som igen blev til Kontorist. I 1954 antog man navnet *Københavns Handelsstands Klub* af 1841 og befriede sig for de hyppige forvekslinger med fagforeningen HK. Tolv år efter – i 1966 indgik klubben et velset samarbejde med Foreningen af danske Civiløkonomer (FDC) og fik næsten 4.000 nye medlemmer. (Siden er medlemstallet fordoblet.)

Det var en voldsom udvikling, men traditionerne blev holdt i hævd, og det humanitære arbejde udviklede sig på grundlag af de tanker, Joseph Rée og hans kolleger havde søgt virkeliggjort, og som de drastiske sociale ændringer ikke havde gjort uaktuelle.

At deltage aktivt i hjælpearbejde for de vanskeligt stillede kræver ikke blot hjerte, men også et vist mål af fantasi. Det kan være vanskeligt for den unge og heldige at forestille sig, at han en dag er ældre – og måske svigtet af medgangen. Men de fleste har nok en slægtning eller en bekendt, som kunne have bistand behov, og tanken på en sådan værdigt trængende vil – hvis den ikke skødesløst affejes – kunne give lyst til at være med. Gennem

de mange år har da også mange, som befandt sig i de velbjærgedes kreds, gjort Understøttelses-Selskabets højst nødvendige arbejde muligt.

Dette arbejde bestod i begyndelsen af Selskabets levetid i at uddele legater, som der under de vekslende vilkår for erhvervslivet mange steder var hårdt brug for. Men samtidig tumlede vekslende bestyrelser med dristige planer om en dag at bygge et hus og skabe en række hjem for ældre handelsfolk, der af den ene eller den anden grund måtte kvittere deres opgangstids miljø.

Men der var lang vej til målet . . .

En dag i 1916 kom en sagfører til Understøttelses-Selskabets formand, direktør Oskar Hytten og fortalte ham, at en af hans klienter, den velstående smørekseportør, grosserer Jørgen Iwersen havde en byggegrund på Frederikssundsvej 106, og at han gerne ville skænke den til Selskabet, når blot hans navn blev holdt hemmeligt, og man ville bygge inden udgangen af 1919.

Det var både en glæde og en udfordring. Man havde små tre år til at samle den nødvendige kapital, og håb vekslede med skuffelse. Hytten, som var Understøttelses-Selskabets femte formand (de foregående var Haldur Grüner til 1858; Wilhelm Thielsen til 1870; H. Fritsche til 1905; F. B. Willer til 1907) var af hele sit store hjerte optaget af det humanitære arbejde, men selv hans optimisme måtte en dag slippe op, og han gik med tungt sind til Jørgen Iwersen for at fortælle, at pengene ikke havde kunnet skaffes til veje.

Iwersen søgte at trøste ham:

»Jeg vil da gerne give Dem 10.000 kroner i obligationer,« sagde han.

Oskar Hytten takkede mange gange, men bekymret var han stadigvæk, og den næsten 70-årige grosserer Iwersen sagde:

»Jeg synes ikke, De er så fornøjelig en mand, som De ellers har ord for at være! Hvad er grunden?«

»Grunden?«, sagde Oskar Hytten spagfærdigt. »Når De lige har taget grunden væk under fødderne på mig, så er der vel ingen.«

Iwersens imponerende overskæg hævdede sig, da et stort smil brød frem på hans ansigt:

»Det svar er mindst sine ti tusinde værd!« udbød han. »Dem lægger vi til de andre til!«

Han rejste sig og gik hen til sit pengeskab.

»Er De nu tilfreds?« spurgte han og rakte Hytten obligationerne.

»Ja, når jeg får grunden!«

Selskabet fik den i 1925, og det arvede betydelige summer, da den gamle smørgrosserer døde. I alt løb det op til 200.000.

Men også andre forstod nødvendigheden af at give, hvad man kan kalde: en hjælpende hånd til den hjælpende hånd. Blandt de navnkundige donatorer var grosserer A. C. Illum, som i fem år sad i selskabets bestyrelse, og som rundhåndet hjalp det »Købmandsbo«, som i 1931 blev opført på grunden på Frederikssundsvej. En arv på 100.000 kroner blev grosserer Illums sidste håndsrækning til det Selskab, der havde haft hans dybe interesse.

Ingen har dog sat et sådant præg på »Købmandsbo« som Oskar Hytten. I 26 år var han Understøttelses-Selskabets altid begejstrede og inspirerende formand, og af sin egen lomme betalte han med glæde for nødvendigt udstyr (blandt andet elevatorerne) og gav tilskud til indkøb af brændsel, da *det* var ved at belaste budgettet. Mere end en halv million kroner skænkede denne glade mand, som i mangfoldige år dygtigt ledede Københavns Dampmøller og var en højt anset købmand. At han i mere end et halvt århundrede også var et særdeles aktivt medlem af moderforeningen, kan man sikkert forstå.

En af hans gode venner var maleren Jørgen Aaby, der har udført det portræt af Oskar Hytten, som hænger i »Pavillonen« i »Købmandsbo«. På det sidder Hytten med udstrakt højre hånd, som man, når man ser hans mildt appellerende ansigtsudtryk, kan få lyst til at gå hen og lægge nogle sedler i!

Aaby sagde engang: »Jeg er jo ikke nogen lille hund, så jeg har ikke mulighed for at logre! I stedet for må jeg male for at vise min glæde!« Oskar Hytten viste *sin* glæde ved at gøre andre glade, og sådan vil han blive mindet.

Basis for Understøttelses-Selskabets virke var, blev og er vedblivende moderforeningen: Københavns Handelstands Klub af 1841, og dens styrelse har naturligvis fra den første dag betragtet Selskabet som et hjertebarn. Selskabet har i sin 125-årige levetid kun haft 9 formænd: Oskar Hytten blev i 1933 afløst af grosserer Vilh. Skovgaard-Petersen. 1940 overtog grosserer O. L. Olsen formandsskabet og blev afløst i 1950 af direktør Albert Jørgensen, hvis efterfølger i 1971 blev den nuværende formand, direktør Børge Warsberg, der også er Klubbens formand. Mange andre har dog gennem årene knyttet deres navne til handelsstandens klub og har gjort »Købmandsbo« store tjenester.

Nævne dem alle kan man ikke på de få sider, der er til rådighed, men det bør omtales, at også Grosserer-Societetets formand, grosserer Ernst Meyer i de ni år (1927-36), han var Handels- og Kontoristforeningens myndige formand, arbejdede med stor indlevelse og interesse for Understøttelses-Selskabet. Hans efterfølger, bankdirektør Poul Ingholt inspirerede til en ny, stor æra for Foreningen og overgik på mange områder sin berømte forgænger i formandsstolen, C. F. Tietgen. Denne, der blev formand i 1885 og vedblev dermed til sin død i 1901, havde reorganiseret Foreningen. Poul Ingholt styrkede aktiviteterne, men først og fremmest skabte han den byggefond, som i 1956 muliggjorde opførelsen af Mercur-komplekset med hotel og med klubfaciliteter. Det var en indsats, som ikke vil gå i glemme, om end tidernes ugunst og svigtende medlemstilgang omsider gjorde et salg tilrådeligt. I 1970 blev Mercur afhændet til formand Simon Spies, og Klubben fandt et værdigt domicil i Børsbygningen sammen med FDC.

Det var naturligt i mindet om Poul Ingholt at stifte et legat til yngre handelsmænds uddannelse på udenlandske læreanstalter. »Bankdirektør Poul Ingholts Mindelegat« har allerede ydet op imod 100.000 kroner i støtte og vedbliver dermed. Et andet stort legat, »William og Anna Evers Legat« kan årligt uddele cirka 16.000 kroner, især til studerende ved danske handels/handelshøjskoler.

Det ses således, at Københavns Handelstands Klubs Understøttelses-Selskab »Købmandsbo« ikke er et barn, som går sine egne veje, men en trofast søn af den klub, i hvilken de medmenneskelige ideer netop værnes og trives. Klubbens formand fra 1951 til 1961, direktøren for Købmansskolen og Niels Brocks Handelsskole, Aage Rasmussen, har ligeledes med dyb forståelse støttet »Købmandsbo«, og det samme gælder grosserer Niels Henningsen, som var Klubbens formand, indtil direktør Børge Warsberg, Dansk Søassurance i 1969 nyvalgte til klubformand og i 1971 til formand for Understøttelses-Selskabet.

Og dermed er vi tilbage i »Købmandsbo«, hvor Børge Warsbergs forgænger, direktør i Magasin du Nord Albert Jørgensen i 21 år med sit varme hjerte og sit administrative talent havde varetaget formandsposten. »Et hus af hjem«, kaldte han »Købmandsbo« og samlede sin tro på ideen i et indlednings-citat til sin tale ved 100 års jubilæet i 1952:

Et sædekorn må spire
i mulden, hvor det sås.
Med gode ord, der grønnenes,
kan hele kloden nås.

Albert Jørgensen troede fuldt og fast på gode tankers, ords og gerningers ubrydelige kædereaktion. Han så »Købmandsbo« både som en vigtig lokal opgave og som en satellit, der kan sprede de gode intentioner vidt omkring. For ham var Understøttelses-Selskabet »det lys, der tændtes, og som takket være al god bistand har holdt sig brændende gennem årene«. Ligesom Joseph Rée formåede Albert Jørgensen at udtrykke den idé og de tanker, som har været og vedblivende er fælles for alle dem, der står sammen om den humanitære aktivitet, vi kalder »Købmandsbo«.

I morgen

Tredive små hjem . . .
Et godt resultat. Men er arbejdet tilendebragt og opgaven løst?
Naturligvis ikke.

Det kan være gavnligt at betragte nutiden og at kaste et blik på fortiden, men fremtiden er, som man ved, begyndt. tiden går – og tiden kommer. Fremskridt er tradition på march, og udvikling kommer af glæden over det, der lykkedes og ønsket om at gøre det bedre endnu.

Tietgen havde store planer for Handels- og Contorist Foreningen, men forestille sig, at der en dag skulle samarbejdes med civiløkonomer, kunne han ikke. Han kendte end ikke ordet civiløkonom.

Joseph Rée og hans venner ville gerne hjælpe andre, men formåede ikke at ane, at der en dag skulle stå et stort hus med 30 lejligheder på et sted, der dengang lå langt, langt uden for hovedstaden.

I dag har fortidens historie lært os at tænke modigt og at forestille os de muligheder, der findes hinsides horisonten. Udviklingen er gået så hastigt, at vi har fået lov til at se et langt stykke af dens forløb og fatte dens konsekvenser. Blandt andet har vi erkendt, at velfærdssamfundet ikke fritager os for et personligt medansvar eller overflødiggor vor individuelle indsats.

For det første er der stadig behov for flere boliger. Ventelisten er lang, og nogle må vente forgæves. Så længe det er tilfældet, er opgaven bestemt ikke løst.

For det andet betyder den forhøjede levealder et stigende behov for omsorg, beskyttelse og pleje, men »Købmandsbo«s nuværende fondsmidler kan ikke magte denne opgave, så arbejdet er langt fra tilendebragt.

Fornuftig administration kan udrette en del, men inflationen kan til tider udrette endnu mere til skade for de gode intentioner. Her er et par illustrerende tal:

	1952	1977
Understøttelses-fondens formue ..	714.294	1.034.000
Bolig-Byggefondens formue	1.101.983	3.700.000
Driftsudgifterne	37.057	200.000

Disse 6 tal fortæller to væsentlige ting:

Mange gode og forstående mennesker har gennem de 25 år siden 100 års jubilæet gjort det muligt for »Købmandsbo« overhovedet at eksistere.

Men udgifterne ved at holde »Købmandsbo« i gang er steget mellem 5 og 6 gange.

Førhen kunne man derfor yde beboerne større økonomisk bistand, end man kan i dag, hvor de selv må erholde mange udgifter, blandt andet ved indflytning.

Endelig vedbliver Understøttelses-Selskabet i overensstemmelse med sit formål at uddele årlige legater, og dem er der fortsat brug for.

Men endnu et tal kan vække til eftertanke. Selskabets medlemstal, som i 1952 var 724 og i dag kun 306.

Derfor har »Købmandsbo« behov for bistand, medleven, tilslutning, sammenhold – og blot et rimeligt mål af offervilje.

»Købmandsbo« har behov for mennesker, der har fremtiden i tankerne og med fantasi kan forestille sig – ikke blot nødvendigheden af den aktuelle hjælp, men de rige muligheder for at udvide og bestandigt aktualisere bistandsarbejdet for dem, hvis velfærd og værdighed trues af alder, svaghed og sygdom . . .

Plejehjem? Beskyttede boliger? Samarbejde med andre humanitære selskaber? Mulighederne er mange, og opgaven er værd at påtage sig. Udvikling og lovgivning vil vise, hvilke veje der er farbare, men økonomisk styrke er under alle omstændigheder en forudsætning, og styrken kommer af sammenhold.

Beviset på, at det er sådan, findes på et meget travlt sted i byen, hvor der ligger et hus med tredive små hjem.

»KØBMANDSBO«, FREDERIKSSUNDSVEJ 106 A, 2400 KØBENHAVN NV.

*»Huset med de 30 små hjem«
er udsendt af Københavns Handelsstands Klubs
Understøttelses-Selskab Købmandsbo
i anledning af dets 125 års jubilæum
den 16. december 1977.
Teksten er af Knud Meister,
tegningerne af Per Bøgh.
Tryk: bording grafik a.s*